

STRATEGIE PRACY Z UCZNIEM W SPEKTRUM AUTYZMU I Z ADHD

Monika Jangas

BEZ ZROZUMIENIA NIE MA WSPARCIA

Niniejsze materiały zostały przygotowane w oparciu o tygodniowy kurs realizowany w ramach projektu Erasmus+. Szkolenie pt. „Zrozumienie i wsparcie uczniów w spektrum autyzmu i ADHD” odbyło się we włoskiej szkole Europass Teacher Academy we Florencji. Szkolenie miało na celu poszerzenie świadomości na temat funkcjonowania tej grupy uczniów oraz poznanie skutecznych metod pracy z nimi.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

AUTYZM - ASD

ASD (Autism Spectrum Disorder) – zaburzenia ze spektrum autyzmu. Wg klasyfikacji diagnostycznej może występować m. in. jako autyzm dziecięcy, autyzm atypowy, zespół Aspergera).

Zaburzenia te ukazują różnorodność możliwości funkcjonowania intelektualnego i językowego. Cechą wspólną różnych zaburzeń ze spektrum autyzmu w dalszym ciągu są trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu interakcji społecznych oraz skłonności do nieelastycznych, powtarzalnych wzorców zachowań, czynności i zainteresowań, które występują w nadmiarze lub są nietypowe dla wieku danej osoby oraz uwarunkowań socjokulturowych.

UCZEŃ Z ASD - CHARAKTERYSTYKA

- trudności w nawiązywaniu i utrzymaniu kontaktu/konwersacji
- unikanie kontaktu wzrokowego podczas rozmowy
- nieadekwatna do sytuacji, uboga mimika
- uboga ekspresja ciała, brak spontaniczności
- trudności z odczytaniem mowy ciała rozmówcy
- niewłaściwa postawa ciała

UCZEŃ Z ASD - CHARAKTERYSTYKA

- uporczywe powtarzanie pytań
- wypowiedzi wyłącznie na wybrany temat, niezwracanie uwagi na otoczenie
- dosłowne rozumienie wypowiedzi
- nieprzestrzeganie reguł językowych
- mówienie o sobie w trzeciej osobie
- zaburzenia integracji sensorycznej, stymy

UCZEŃ Z ASD - CHARAKTERYSTYKA

- brak zrozumienia reakcji otoczenia na własne zachowanie
- schematyczność zabawy
- nieumiejętność wyciągania wniosków
- brak zrozumienia dla odstępstwa od reguł
- trudności w uogólnianiu poznanych zasad
- przywiązanie do obietnic

UCZEŃ Z ASD W SYTUACJI UCZENIA SIĘ

- brak inicjatywy
- słaba motywacja do nauki
- niski poziom koncentracji
- wydłużony czas reakcji
- problem z samodzielnym ukończeniem zadania
- niemożliwość zrozumienia przenośni, ironii

UCZEŃ Z ASD W SYTUACJI UCZENIA SIĘ

- brak generalizacji wyuczonych umiejętności
- powracanie do stereotypowych rozwiązań i szablonów
- niski poziom kreatywności
- niska odporność na niepowodzenia
- autostymulacja/autoagresja
- impulsywność w wypowiedziach i działaniach

ADHD

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) - zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi; zaburzenia hiperkinetyczne.

ADHD charakteryzuje deficyt uwagi, impulsywność i nadpobudliwość ruchowa, które nie ustępują przez ponad sześć miesięcy i są nieadekwatne do wieku. Powodują znaczne trudności we wszystkich obszarach życia.

UCZEŃ Z ADHD - CHARAKTERYSTYKA

1. Słabiej rozwinięte rejony mózgu

- jądro ogoniaste (wpływ na nastrój, kontrola aktywności ruchowej)
- jądro półleżące (kontrola motywacji, odczuwanie przyjemności i satysfakcji)
- ciało migdałowate (zachowanie i pamięć emocjonalna)
- hipokamp (pamięć długotrwała, przestrzenna, regulacja emocji)

2. Zaburzenia przemiany neuroprzekaźników

- zaburzenie regulacji aktywności motorycznej, emocji, koncentracji, pamięci operacyjnej

UCZEŃ Z ADHD - CHARAKTERYSTYKA

3. Zaburzenia koncentracji uwagi

- pozorny brak zainteresowania, niesłuchanie
- gubienie przedmiotów
- brak koncentracji na szczegółach

4. Nadaktywność

- niepokój ruchowy
- głośność wypowiedzi i zachowań
- tiki nerwowe

UCZEŃ Z ADHD - CHARAKTERYSTYKA

5. Impulsywność

- brak kontroli nad emocjami
- silne reakcje emocjonalne (wybuchy złości, agresja)
- reagowanie nieadekwatnie do bodźca
- wzmożona ekspresja uczuć
- chęć dominowania w grupie
- trudności w relacjach rówieśniczych

6. Zaburzenia integracji sensorycznej

UCZEŃ Z ADHD W SYTUACJI UCZENIA SIĘ

- porzucanie rozpoczętych zadań
- trudności w zachowaniu właściwej kolejności wykonywanych zadań
- trudności w organizacji pracy własnej
- unikanie wysiłku intelektualnego
- skłonność do rozpraszania się
- trudności w zachowaniu ciszy podczas pracy
- potrzeba ruchu w trakcie zajęć

UCZEŃ Z ADHD W SYTUACJI UCZENIA SIĘ

- niska odporność na niepowodzenia
- niska samoocena
- odpowiadanie na pytanie przed usłyszeniem go w całości
- przerywanie wypowiedzi innych osób
- bezrefleksyjne odpowiadanie na pytanie skierowane do innych
- brak umiejętności oczekiwania na swoją kolej
- zaburzenie postrzegania norm i zasad

ADD

ADD (Attention Deficit Disorder) – zaburzenie koncentracji uwagi.

Zaburzenie to jest traktowane jako pochodna ADHD. Objawia się w postaci zaburzenia koncentracji uwagi bez nadpobudliwości psychoruchowej. Ze względu na brak najbardziej widocznych przejawów ADHD, zaburzenie to często bywa niedostrzegane.

UCZEŃ Z ADD - CHARAKTERYSTYKA

- trudności z koncentracją uwagi
- brak nadaktywności
- duża przerzutność uwagi
- częste wyłączanie się
- gubienie przedmiotów
- zapominalstwo
- brak uwagi selektywnej

UCZEŃ Z ADD W SYTUACJI UCZENIA SIĘ

- trudności w koncentracji na zadaniu
- łatwość rozpraszania się
- trudności w wysłuchaniu polecenia do końca
- niereagowanie na polecenia kierowane do grupy
- męczliwość podczas wysiłku intelektualnego
- trudności w doprowadzeniu pracy do końca
- chęć natychmiastowego działania

INDYWIDUALIZACJA PRACY - OBSZARY

- metody/formy
- środki dydaktyczne
- treści
- instrukcje i grafika
- wzmocnienia
- ocenianie

STRATEGIE WSPIERAJĄCE

1. Struktura i rutyna

- wyznaczone miejsce
- działanie wg schematu

2. Zrozumiała komunikacja

- prosty język (zaznacz, oblicz)
- bezpośrednie zwroty, powtarzanie
- unikanie partykuły „nie” (np. „mów spokojnie” zamiast „nie krzycz”)

3. Podział zadań na mniejsze partie

- podział na proste kroki
- przerwy

STRATEGIE WSPIERAJĄCE

4. Wsparcie wizualne
  - czytelne grafiki
  - schematy
5. Dostosowanie środowiska
  - minimalizacja hałasu i intensywności światła
  - możliwość ruchu
6. Przygotowanie na zmiany
  - informacja o zmianie
  - wyjaśnienie

STRATEGIE WSPIERAJĄCE

7. Indywidualizacja nauczania

- dostosowanie tempa
- uwzględnienie zainteresowań
- sprawdzanie zrozumienia polecenia
- ograniczenie treści, dostosowania
- check list

8. Relacja

- cierpliwość i zrozumienie
- pozytywne wzmocnienia
- wsparcie rówieśników

DOSTOSOWANIA

- wyrównanie tekstu do lewej
- interlinia 1,5
- czcionka bezszeryfowa (np. Arial)
- proste polecenia (podpisz, zaznacz x)
- miejsce na obliczenia (można wyodrębnić dane, szukane)
- uproszczone rysunki pomocnicze
- dostosowana liczba zadań (wydłużenie czasu)
- unikanie skrótów
- nieprzenoszenie zadań na drugą stronę (druk jednostronny w razie potrzeby)

PODSUMOWANIE

Informacje zawarte w dokumencie skierowane są do nauczycieli pracujących na co dzień z uczniami w spektrum autyzmu oraz z ADHD. Mają one na celu podniesienie świadomości w omawianym zakresie oraz wsparcie uczniów z takimi zaburzeniami. Z uwagi na rosnącą częstotliwość diagnozowania ASD oraz ADHD, a nawet przypadków współistnienia obu tych zaburzeń, zaproponowane strategie wspierające będą odpowiednie do pracy w każdej z grup. Zaproponowane dostosowania są adresowane głównie do uczniów z ASD, jednak zastosowanie ich w przypadku ADHD również sprzyja pokonywaniu bieżących trudności.